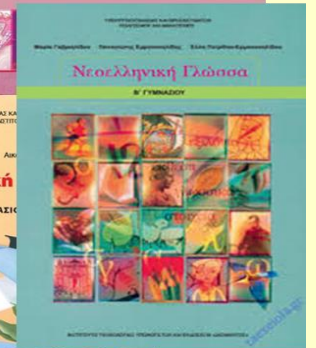
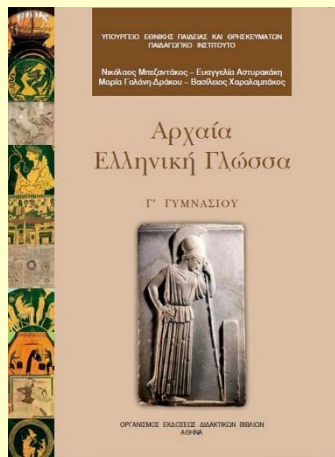
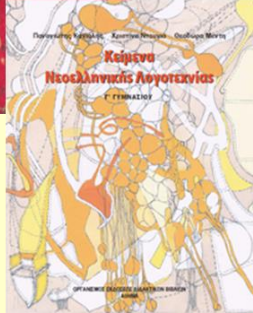
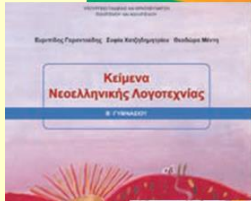

Τα φιλολογικά μαθήματα στο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ και ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ σχολ. έτος 2018-19

Επιμέλεια παρουσίασης:
Λιάνα Καλοκύρη
Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου
Επιστημονικής ευθύνης Φιλολόγων Ηρακλείου

Καλές πρακτικές διδασκαλίας για αποτελεσματική αλλά και... απολαυστική μάθηση

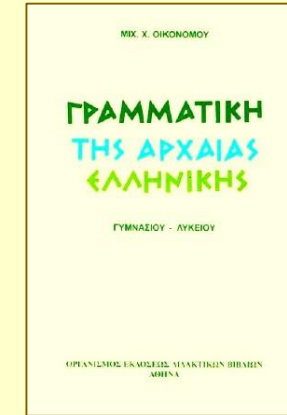

1. Πρώτα –πρώτα: «Παιδαγωγικό κλίμα»- καλή διάθεση!...
 - ✓ Συνεργασία με μαθητές –συνοδοιπόρους (επιλογή κειμένων, γνώση αξιολογικού πλαισίου-εξάσκηση
 - ✓ Εμπύχωση μαθητών, ενθάρρυνση, επιβράβευση διαρκής, εγκάρδια – χωρίς... απογοητεύσεις από τις επιδόσεις...
2. Σύνδεση διδασκαλίας με στόχους ΠΣ και βασικούς στόχους Λυκείου
 - ✓ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ ΉΧΙ ΩΣ ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΓΝΩΣΕΩΝ ΠΡΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΣΗ ΑΛΛΑ ΩΣ ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΟΧΩΝ: καλλιέργεια γλωσσικών και κοινωνικών δεξιοτήτων και γραμματισμών...
 - ✓ Στα Αρχαία: βασικά στοιχεία γραμματικής και συντακτικού μέσα από κειμενικές εφαρμογές (ασκήσεις «κειμενοκεντρικές», παιγνιώδεις, κριτικής και δημιουργικής σκέψης). Βάσεις για το λύκειο!

Καλές πρακτικές διδασκαλίας για αποτελεσματική αλλά και... απολαυστική μάθηση

!!!

3. Βιβλία αναφοράς:

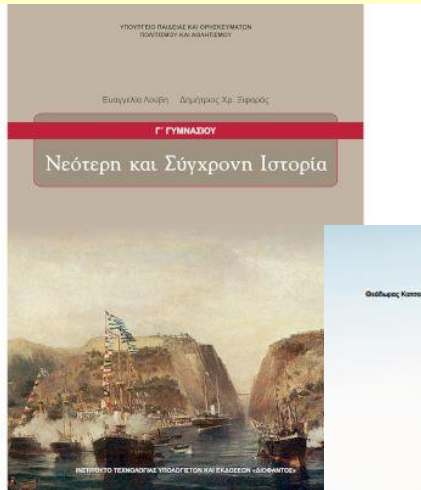
- ✓ Συντακτικό και Γραμματική στα Αρχαία. (Ρύθμιση για συστηματική χρήση στην τάξη και στο σπίτι.)
- ✓ Ιστορία Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων

Καλές πρακτικές διδασκαλίας για αποτελεσματική αλλά και... απολαυστική μάθηση

4. Προγραμματισμός : τι θα διδάξω (στόχους)

5. Ολοκλήρωση ύλης Ιστορίας με ουσιώδεις τρόπους!!!

- ✓ Στην αρχή του έτους συνοπτική προσέγγιση όλου του βιβλίου με αξιοποίηση εποπτικού υλικού
- ✓ προγραμματισμός και επαναφορά σε επίμαχα στοιχεία καθ' όλη τη χρονιά...
- ✓ Σύμπτυξη και ανάπτυξη, ανάλογα με τη βαρύτητα και τον προγραμματισμό...
- ✓ Εργασίες μαθητών –αναθέσεις εγκαίρως για περιληπτική αναφορά ή για έμφαση σε ενότητες/κεφάλαια κλπ.

Καλές πρακτικές διδασκαλίας για αποτελεσματική αλλά και... απολαυστική μάθηση

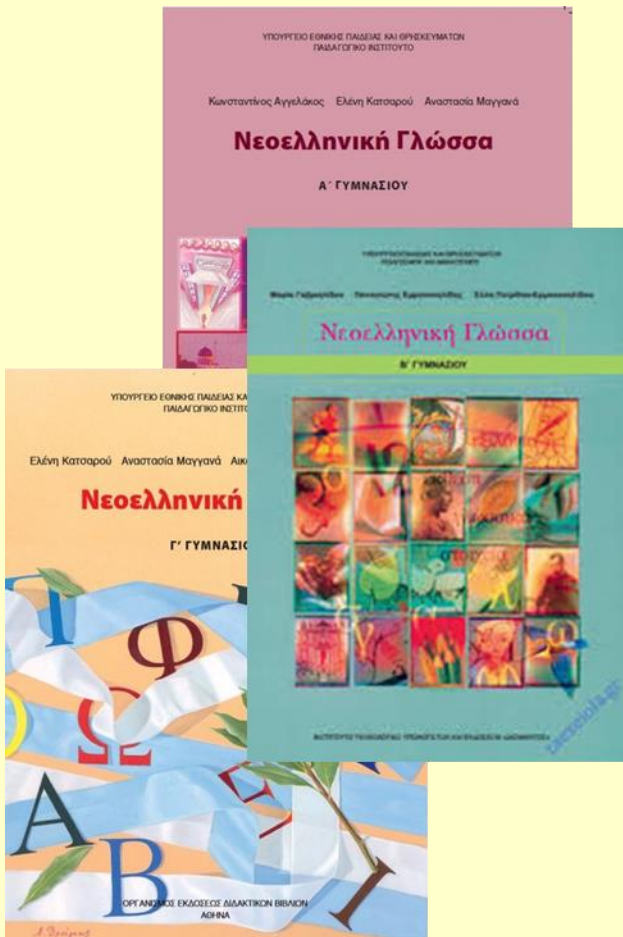
6. Διδασκαλία ολόκληρου λογοτεχνικού έργου (ως project)
7. Εμπλουτισμός με Τέχνη! Για γνωστικούς στόχους ή και αλλαγής στάσεων. «Μετασχηματίζουσα μάθηση μέσα από την αισθητική εμπειρία» = δυνατότητα εφαρμογής σε όλα τα μαθήματα για υπέρβαση δυσλειτουργικών στερεοτύπων
8. ΤΠΕ!!! (αξιοποίηση δεξιοτήτων μαθητών-συνεργασία, «αλληλο-διδασκαλία»)
9. Διαφοροποιημένη διδασκαλία (στόχους, ασκήσεις, αξιοποίηση διαφορετικών ενδιαφερόντων)
10. Συμμετοχικές και βιωματικές εκπαιδευτικές τεχνικές: Εργασίες σε ομάδες, βιωματικά παιχνίδια ρόλων κλπ.

Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

**Η «νέα» ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
(ΠΔ 126/ΦΕΚ 211/11-11-16)
έχει εφαρμοστεί 2 σχολικές χρονιές,
2016-17 και 2017-18.**

Εμπειρία και αποτίμηση εφαρμογής.....

1. Διδασκαλία: Λογοτεχνία και βιωματικές δράσεις

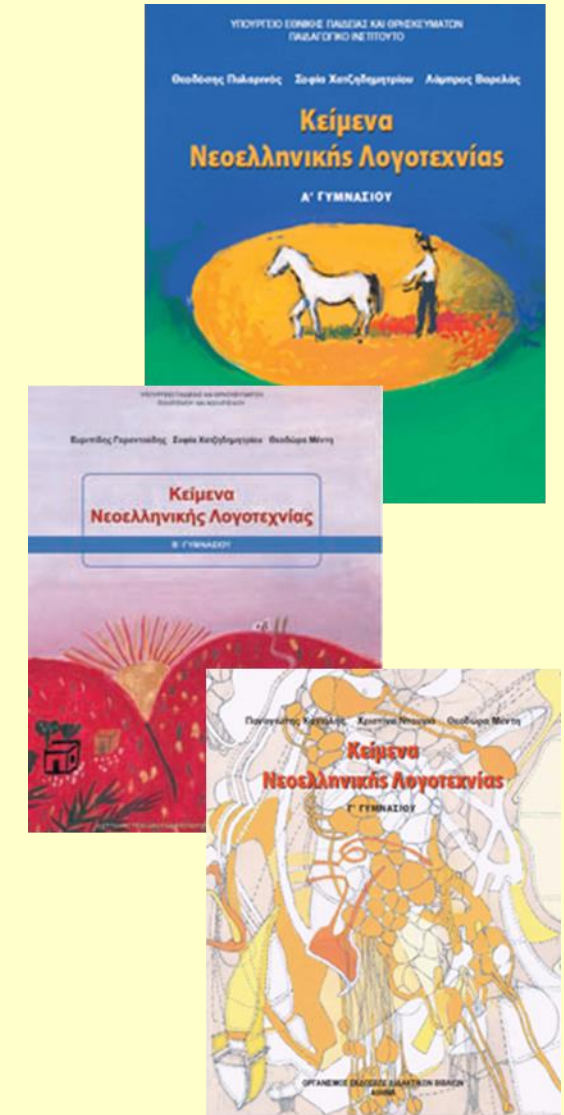
«Τα κείμενα που θυμόμαστε»

Οργάνωση σε project 10-12 ωρών περίπου

Α' φάση: συζήτηση για κείμενα και εντυπώσεις
→ αξιοποίηση απαντήσεων ως αποτελεσματικός τρόπος εισαγωγής στο μάθημα της Λογοτεχνίας

Β' φάση: γραπτές εργασίες στην τάξη: Αιτιολογούν τις επιλογές τους (αν και πρωτόλειες → μια πρώτη βιβλιοπαρουσίαση). Δημιουργική γραφή: αλλάζουν το τέλος της ιστορίας κ.ά.

Γ' φάση: η τάξη δημιουργεί ένα **περιοδικό-αφιέρωμα** με τίτλο: **Τα αγαπημένα μας κείμενα (+ εικονογράφηση κλπ)**

2. Εγχειρίδια διδασκαλίας

- ❑ Για τη διδασκαλία του μαθήματος χρησιμοποιείται για κάθε τάξη το αντίστοιχο εγχειρίδιο **«Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας»**.
- ❑ Αξιοποιούνται παράλληλα τα **διαδραστικά σχολικά εγχειρίδια**.
- ❑ Ωστόσο, οι εκπαιδευτικοί έχουν τη **δυνατότητα να εμπλουτίζουν το υλικό των σχολικών εγχειριδίων με κείμενα και δραστηριότητες** που ανταποκρίνονται στις γνωστικές ανάγκες και στα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών, προκειμένου να επιτύχουν καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα σύμφωνα με τους στόχους που θέτουν τα ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ (ΦΕΚ/303, τ. β' /13-03-2003).

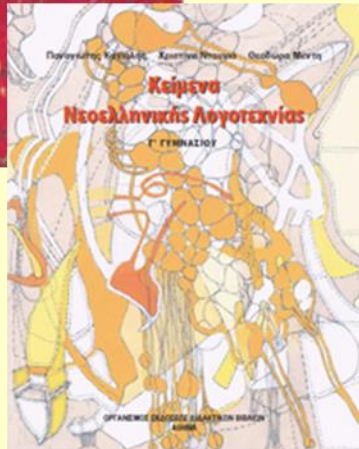
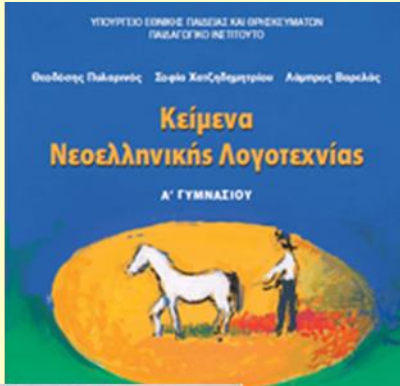

3. ΑΠΣ

Στοχοθεσία, δεξιότητες, μεθοδολογία του μαθήματος.

ΑΠΣ –ΙΣΧΥΟΝΤΑ ΓΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

- ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ (ΦΕΚ/303, τ. β' /13-03-2003).
- Στοιχεία διδασκαλίας-στόχοι από Πιλοτικό Πρόγραμμα για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο α' τρίμηνο στην Α' τάξη ([http://ebooks.edu.gr/info/newps/Γλώσσα-Λογοτεχνία/Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο/pdf](http://ebooks.edu.gr/info/newps/Γλώσσα-Λογοτεχνία/Οδηγός%20Νεοελληνικής%20Γλώσσας%20για%20Δημοτικό%20και%20Γυμνάσιο.pdf) και το οποίο προτείνεται ως συμπληρωματικό προς το ισχύον ΠΣ).

ΥΠΠΕΘ, Αθήνα, 29-08-2018, Αρ. Πρωτ. 140101/Δ2 . Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Γυμνάσιο για το σχολικό έτος 2018 – 2019

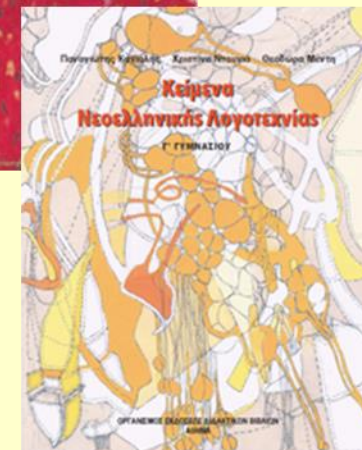
Στοχοθεσία:

Το μάθημα της Λογοτεχνίας νοείται ως μάθημα **κειμενοκεντρικό** και **μαθητοκεντρικό**.

Ως εκ τούτου, οι διδάσκοντες/διδάσκουσες χρειάζεται να αντιλαμβάνονται τη διδασκαλία του μαθήματος, **όχι ως άθροισμα κειμένων και γνώσεων που πρέπει να δοθούν για απομνημόνευση, αλλά ως ένα σύνολο στόχων που αποβλέπουν:**

α) στην **ανάπτυξη** της κριτικής και δημιουργικής σχέσης των μαθητών/τριών **με τα κείμενα** και

β) στην καλλιέργεια μίας ποικιλίας **αναγνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων** (ανάγνωση, ακρόαση, συγγραφή, κριτική, συγκριτική εξέταση κειμένων και οπτικών, θεατρική αναπαράσταση, μετουσίωση και μεταφορά συναισθημάτων σε νέο κείμενο, διερεύνηση των δυνατοτήτων της γλώσσας ως μέσου προσωπικής και καλλιτεχνικής έκφρασης, παρουσίαση και υποστήριξη κειμένων, κλπ.) στο πλαίσιο μίας αναγνωστικής ομάδας.

Πώς διδάσκουμε;

- Στο πλαίσιο σχεδιασμού που προωθεί τη ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑ
 - όχι εστίαση σε μεμονωμένα κείμενα, αλλά οργάνωση σε ομάδες κειμένων με βάση κριτήρια, όπως
 - ☐ Θέμα,
 - ☐ Είδος
 - ☐ Ιστορική περίοδο

(με βάση τους στόχους) Πώς διδάσκουμε; 3 ΦΑΣΕΙΣ

1^η: ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Με ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ που στοχεύουν

- α) να **εξοικειώνουν** τους μαθητές με έννοιες και ζητήματα που πραγματεύεται το κείμενο,
- β) να **σκιαγραφούν** το **ιστορικοκοινωνικό πλαίσιο** στο οποίο αυτό εγγράφεται,
- γ) να **προετοιμάζουν** τους **μαθητές για ερωτήματα** που θα απευθύνουν στα κείμενα που θα διαβάσουν

2^η: ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ως βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η οργάνωση του μαθήματος.

Όλες οι δραστηριότητες, που συνδέονται με αυτήν πριν από την ανάγνωση και μετά την ανάγνωση κειμένων, **αποβλέπουν στη δημιουργία επαρκών αναγνωστών/στριών.**

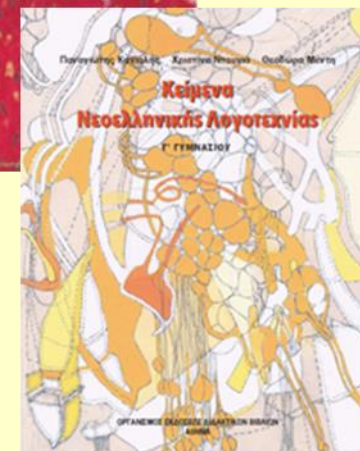
3^η: ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Οι εργασίες και οι δραστηριότητες μετά την ανάγνωση είναι ποικίλες και έχουν ως **στόχο** την **εμβάθυνση** και **διαπραγμάτευση** του νοήματος

Πώς διδάσκουμε;

- Η κατανόηση και η ανταπόκριση στο κείμενο μέσα από **ποικίλες δραστηριότητες** (ατομικές/ομαδικές) βρίσκεται στο κέντρο του διδακτικού σχεδιασμού **και όχι η συσσώρευση γνώσεων για τη λογοτεχνία.**
- Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην **παραγωγή λόγου** εκ μέρους των **μαθητών-αναγνωστών** για κάθε κείμενο **με δραστηριότητες:**
 - A) αναγνωστικής ανταπόκρισης, π.χ. σχολιασμός, σύγκριση, αξιολόγηση ιδεών, αξιών, στάσεων**
 - B) δημιουργικής γραφής (αναδιήγηση τμήματος της ιστορίας με άλλη οπτική, αλλαγή του τέλους της ιστορίας, κλπ.).**

Πώς διδάσκουμε;

- ☐ Εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν, είναι δυνατόν η **επιλογή των κειμένων να γίνεται με τη συμμετοχή των μαθητών-αναγνωστών**. Ειδικά στην Α' τάξη μπορεί να αξιοποιείται το αναγνωστικό παρελθόν των μαθητών /τριών μέσα από μία βιωματική δράση.
- ☐ ΕΥΡΥΤΕΡΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΟΥ ΠΡΟΩΘΕΙ ΤΗ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑ
- ☐ Η **ανάγνωση** προτείνεται να μην περιορίζεται σε μεμονωμένα κείμενα, αλλά οργανώνεται σε **ομάδες κειμένων με βάση κριτήρια όπως το θέμα, το είδος, την ιστορική περίοδο κ.ά.**
- ☐ Δεν είναι υποχρεωτική η γραμμική ιστορική παρακολούθηση στη Γ' τάξη.

Δημιουργική σχέση μαθητών με λογοτεχνία

- να συνειδητοποιήσουν βαθύτερα τη σχέση της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία
- και ως εκ τούτου να κατανοήσουν καλύτερα
 - ✓ πτυχές του κόσμου στον οποίο ζούμε,
 - ✓ του εαυτού μας,
 - ✓ των ανθρώπινων σχέσεων,
 - ✓ των χαρακτήρων,
 - ✓ των πολιτισμών του παρελθόντος,
 - ✓ βιώνοντας παράλληλα τη λογοτεχνία ως πηγή συναισθημάτων, εμπειριών, καλλιτεχνικών και διανοητικών ερεθισμάτων.

Επιλογή κειμένων, διδακτικός χρόνος

- Η ανάγνωση, η εμβάθυνση, η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου, οι ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες πάνω σε **δέκα (10) τουλάχιστον κείμενα** είναι στόχος εφικτός.
- Για κάθε κείμενο αντιστοιχούν **πέντε περίπου διδακτικές ώρες**. Στον χρόνο αυτό γίνεται η προσέγγιση των κειμένων, η γραφή και η παρουσίαση ομαδικών εργασιών στη σχολική τάξη.
- Κατά συνέπεια, αναμένεται να διδαχθούν δέκα (10) τουλάχιστον κείμενα σε όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους.

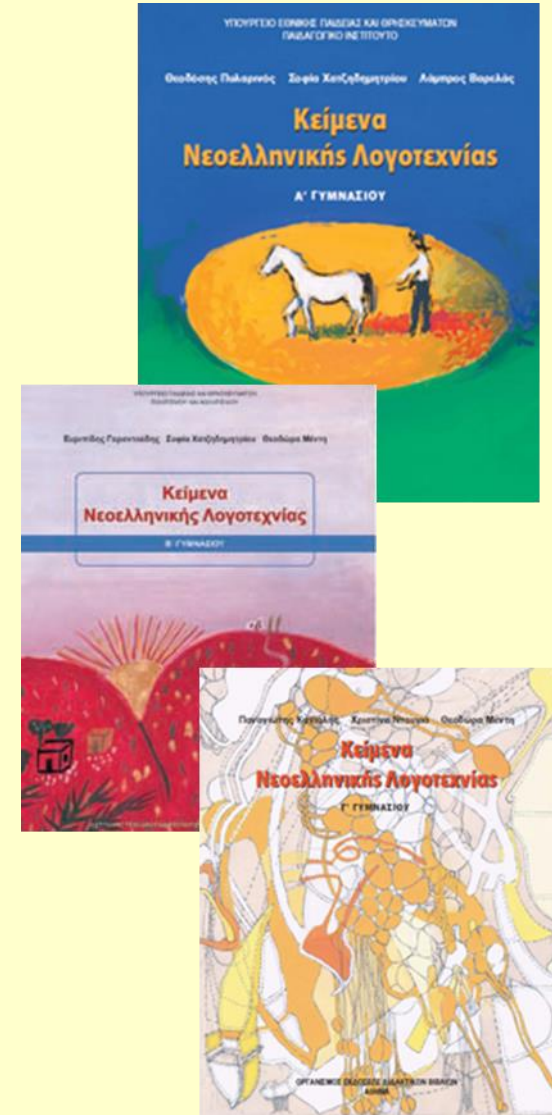
Προτείνονται δραστηριότητες που βοηθούν αρχικά τους μαθητές/τριες:

- ✓ Να εντοπίζουν βασικές πληροφορίες που περιέχονται στο κείμενο (χώρος, χρόνος, πρόσωπα, σκηνικό, κοινωνικό πλαίσιο δράσης των ηρώων).
- ✓ Να παρακολουθούν τη δράση ενός ήρωα, την πιθανή εξέλιξη του χαρακτήρα του, την αλληλεξάρτησή του από το περιβάλλον.
- ✓ Να εντοπίζουν το πρόβλημα που κατευθύνει τη δράση των αφηγηματικών ηρώων.
- ✓ Να παρακολουθούν τη δράση των ηρώων συγκριτικά.
- ✓ Να κατανοούν την περιγραφή μίας εικόνας ή ενός προσώπου
- ✓ Να συνδέουν το κείμενο με ιστορικές και κοινωνικές παραμέτρους αξιοποιώντας τα εισαγωγικά σημειώματα.
- ✓ Να απαντούν στην ερώτηση: Ποιος μιλά, ποιος είναι ο αφηγητής;
- ✓ Να κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο συλλειτουργεί η εικόνα και ο λόγος, όπου αυτό απαιτείται.
- ✓ Να εξοικειωθούν με βασικά στοιχεία των ποιητικών μορφών (στίχος, ρυθμός, μέτρο, ομοιοκαταληξία, ελεύθερος στίχος, κλπ).
- ✓ Να διακρίνουν και να κατανοούν την αξιοποίηση εκφραστικών μέσων, κ.ά.

Πώς αξιολογούμε;

- Συμμετοχή των μαθητών/τριών στο μάθημα.
- Ατομικές ή/και ομαδικές εργασίες πάνω στο κείμενο ή στο βιβλίο.
- Οι απαντήσεις των μαθητών/τριών σε ερωτήματα που τίθενται βασίζονται στην αξιοποίηση του κειμένου και πληροφοριών που προτάσσονται για το κείμενο, τον δημιουργό, την εποχή, το είδος του κειμένου και όχι σε απομνημόνευση γνώσεων.

Πηγή: ppt Λ. Μ. Νέζη, 15-9-16

Γραπτές ανακεφαλαιωτικές προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις

- Στη Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, οι δύο κλάδοι (Γλωσσική Διδασκαλία και Νεοελληνική Λογοτεχνία) συνεξετάζονται σε τρίωρη εξέταση.
- Τα θέματα δίνονται και οι απαντήσεις αναπτύσσονται σε ξεχωριστό φύλλο για καθέναν από τους δύο κλάδους και αποδίδεται διακριτός βαθμός για καθέναν από αυτούς.

- Ανταπόκριση των μαθητών στην τρίωρη εξέταση;
- Προσοχή στην έκταση των θεμάτων, ώστε να επαρκεί ο χρόνος (1 ½ ώρα για κάθε μάθημα)

Βασικές διευθύνσεις για υλικό και ενημέρωση σχετικά με μαθήματα και αλλαγές...

- <http://iep.edu.gr/index.php/el/>
- <https://filologika.gr/iep-kritiria-aksiologisis-glwssa-logotexnia-gymnasio/>
- www.minedu.gov.gr

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ στον κλάδο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

- Το κείμενο (ποιητικό ή πεζό) **διδαγμένο**. Στην Γ' τάξη **μπορεί** να επιλεγεί **άγνωστο κείμενο, ομοειδές ή ομόθεμο** με τα κείμενα που μελετήθηκαν.
- να συνοδεύεται από **σύντομο εισαγωγικό σημείωμα** όπου δηλώνονται ο/η λογοτέχνης, ο τίτλος του βιβλίου, η χρονολογία έκδοσης και όποια άλλη πληροφορία (π.χ. ιστορικό πλαίσιο κ.ά.) κρίνεται αναγκαία από τον/την εκπαιδευτικό. Επίσης, το κείμενο είναι **δυνατόν να συνοδεύεται από εικόνα**.
- **1. Το πρώτο θέμα: κατανόηση του κειμένου έξι (06) μονάδες**
 - α) είτε να εντοπίζουν στο κείμενο (πεζό ή ποιητικό) ορισμένες πληροφορίες, όπως τα πρόσωπα, τον χώρο, τον χρόνο, το σκηνικό, το κοινωνικό πλαίσιο, το πρόβλημα που απασχολεί τα πρόσωπα, κατευθύνει τη δράση τους κ.τ.λ., τεκμηριώνοντας την άποψή τους με στοιχεία του κειμένου,
 - β) είτε να αναγνωρίζουν τα βασικά θέματα ή τις ιδέες που απασχολούν τον/τη λογοτέχνη και τη στάση που υιοθετεί απέναντι σε αυτά/αυτές, τεκμηριώνοντας την άποψή τους με στοιχεία του κειμένου,
 - γ) είτε να αναλύουν κάποιον από τους χαρακτήρες (κίνητρα, αξίες, επιλογές κ.τ.λ.), τεκμηριώνοντας την άποψή τους με στοιχεία του κειμένου,
 - δ) είτε να εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο «συνομιλεί» το κείμενο με την εικόνα που το συνοδεύει.

Έμπνευση και ... δημιουργικότητα στη διαμόρφωση των ερωτήσεων!...

- Χρειάζεται να δώσουμε έμφαση στην κατανόηση του κειμένου, και για να ανταποκριθούμε σε ανάγκη (έλλειμμα δεξιότητας) των μαθητών και για να τους προετοιμάσουμε για το Λύκειο, στο πνεύμα της γενικής τάσης για έμφαση στην κατανόηση.
- Διαμόρφωση ασκήσεων με διάθεση παιγνιώδη και δημιουργική...
- Αλλά και με έμφαση στη δεξιότητα απομόνωσης της βασικής πληροφορίας
- Π.χ [ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΙΕΠ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ](#)

1^ο θέμα (Κατανόηση κειμένου, μονάδες 6)

α) Να υπογραμμίσεις στο κείμενό σου φράσεις που δείχνουν τη συμπεριφορά και τη στάση των μεγάλων απέναντι στον μικρό μαθητή και το σχολείο, αλλά και φράσεις που δείχνουν τις σκέψεις που κάνει ο μικρός μαθητής για τους μεγάλους ή τις ευτιπίαιες που του δημιουργεί η παρουσία τους. Να δώσεις στις φράσεις τα νούμερα 1,2,3,4, ανάλογα με τον κύκλο στον οποίο αντιστοιχούν. Χρειάζονται δύο φράσεις για κάθε πρόσωπο.

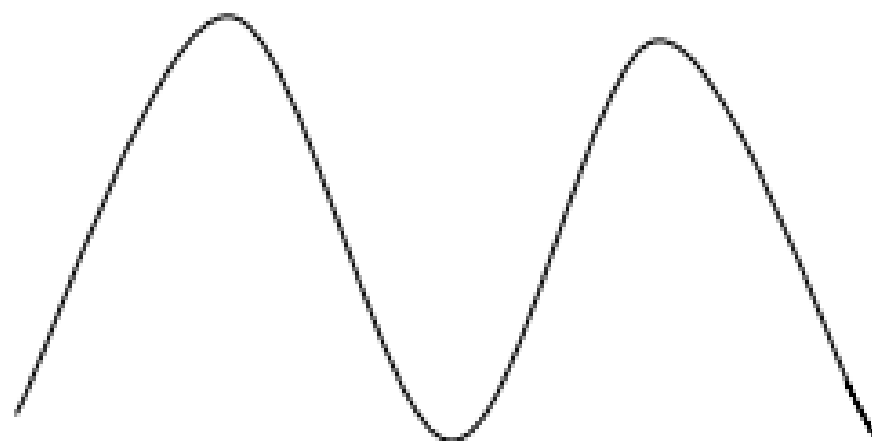

Στη συνέχεια να βάλεις ένα συν ή/και πλην στους κύκλους 1,2,3, ανάλογα με το εάν οι σχέσεις τους με τον μικρό μαθητή είναι ή προβλέπονται θετικές ή αρνητικές. Διαιολόγησε τα πρόσημα που έβαλες σε ένα σύντομο κείμενο 30-40 λέξεων.

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

β) Στο κείμενο είναι τονισμένες οι λέξεις και φράσεις: μισό χαρούμενος, μισό αλαφιασμένος, ένιωθα περφόνια, φόβο, αντρειευούνται, δειλίασα, τρομαγμένος, που δείχνουν την ψυχική κατάσταση του μικρού μαθητή. Να τις τοποθετήσεις στην αντίστοιχη στήλη και στο αντίστοιχο σημείο της καμπύλης γραμμής που ακολουθεί.

Θετικά συναισθήματα	Αρνητικά συναισθήματα	Ανάμικτα συναισθήματα

- Κριτήριο αξιολόγησης για ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' Γυμνασίου
- [Ο ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΕΝΩΝΑ]
- [Απόσπασμα από το εκπαιδευτικό υλικό του μουσείου της Ακρόπολης. Πρωταγωνιστής τής ιστορίας είναι ο Μένων, ένα μικρό παιδί που ζει στην Αθήνα, στα τέλη του 4ου αιώνα π.Χ. (315-300 π.Χ.) και ακολουθεί τον Περίπατο γύρω από την Ακρόπολη, αναζητώντας το Ιερό του θεού Ασκληπιού].

...αλλά και ουσιώδης ερώτησης κατανόησης:
Το βασικό θέμα του κειμένου (!)

- Ποιο είναι το βασικό θέμα του κειμένου; Να απαντήσετε σε 30 περίπου λέξεις, αξιοποιώντας πληροφορίες του κειμένου.

- Σημείωση για τον/τη Φιλόλογο:

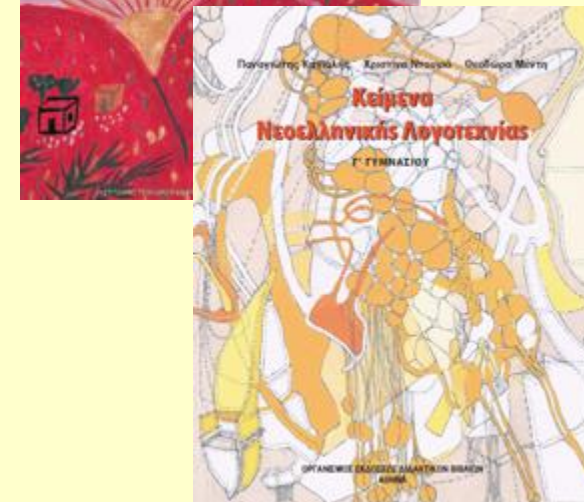
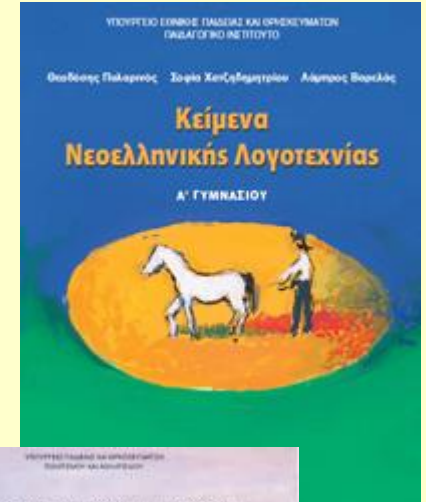
Με την ερώτηση αυτή διερευνάται η δεξιότητα της απομόνωσης του βασικού μηνύματος, της βασικής πληροφορίας του κειμένου που εκφράζεται με πύκνωση του λόγου. Έτσι αιτιολογείται και η αυξημένη βαθμολογική της βαρύτητα.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ στον κλάδο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

2. Το δεύτερο θέμα: ζητήματα δομής και γλώσσας του κειμένου έξι (06) μονάδες

Ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών

- α) είτε να αναγνωρίζουν τη διάκριση ανάμεσα στο περιεχόμενο (τι λέει το κείμενο) και στις επιλογές ως προς τη μορφή (πώς το λέει το κείμενο), επισημαίνοντας βασικά στοιχεία οργάνωσης της αφηγηματικής πλοκής ή της ποιητικής γραφής,
- β) είτε να εντοπίζουν μέσα στο κείμενο συγκεκριμένους δείκτες (π.χ. αφηγηματικούς τρόπους, αφηγηματικές τεχνικές, σχήματα λόγου κ.ά.) και να σχολιάζουν τον λειτουργικό τους ρόλο,
- γ) είτε να επισημαίνουν και να αξιολογούν ως προς το αποτέλεσμα που έχουν για τον αναγνώστη μαθητή/την αναγνώστρια μαθήτρια οι γλωσσικές και υφολογικές επιλογές του/της λογοτέχνη.

2ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, μονάδες 6)

- α) είτε να αναγνωρίζουν τη διάκριση ανάμεσα στο περιεχόμενο
- (τι λέει το κείμενο) και στις επιλογές ως προς τη μορφή (πώς το λέει το κείμενο), επισημαίνοντας βασικά στοιχεία οργάνωσης της αφηγηματικής πλοκής ή της ποιητικής γραφής,

Η «Ζωή εν τάφω» του Στρ. Μυριβήλη Γ' Γυμνασίου

- Με ποια εκφραστικά μέσα (μέχρι δύο) υποστηρίζεται το αντιπολεμικό μήνυμα του αφηγήματος;

Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

2ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, μονάδες 6)

«β) είτε να εντοπίζουν μέσα στο κείμενο συγκεκριμένους δείκτες (π.χ. αφηγηματικούς τρόπους, αφηγηματικές τεχνικές, σχήματα λόγου κ.ά.) και να σχολιάζουν τον λειτουργικό τους ρόλο»

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

(Κριτήριο ΙΕΠ) Ν. Καζαντζάκης Α' γυμν. απόσπ. Η νέα Παιδαγωγική

Στο κείμενο κυριαρχεί η πρωτοπρόσωπη αφήγηση. Σε κάποια σημεία του κειμένου, όμως, υπάρχει διάλογος και ευθύς λόγος.

Ποια είναι τα σημεία αυτά; Γιατί υπάρχει αυτή η διαφοροποίηση; Γιατί δεν συνεχίζει και εδώ ο συγγραφέας με αφήγηση;

- (Σημείωση για τους εκπαιδευτικούς: Ζητείται εντοπισμός αφηγηματικών τρόπων και σχολιασμός του λειτουργικού τους ρόλου στο κείμενο).

2ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, μονάδες 6) γ) είτε να επισημαίνουν και να αξιολογούν ως προς το αποτέλεσμα που έχουν για τον αναγνώστη μαθητή/την αναγνώστρια μαθήτρια οι γλωσσικές και υφολογικές επιλογές του/της λογοτέχνη.

- Από το Ημερολόγιο της Άννας Φρανκ Β' Γυμνασίου
- «Είμαι ξεκομμένη από τους γονείς μου, έχω χάσει λίγο τα νερά μου και δεν ξέρω σε ποιο λιμάνι να αράξω.»
Να εντοπίσετε και να καταγράψετε στο παραπάνω απόσπασμα δύο σημεία όπου η γλώσσα χρησιμοποιείται μεταφορικά. Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια τα συναισθήματα της ηρωίδας που νομίζετε ότι εκφράζονται με αυτόν τον τρόπο.
- *Ενέργειες που αποτιμώνται:* Ο μαθητής/ η μαθήτρια αναγνωρίζουν τη μεταφορική χρήση της γλώσσας σε συγκεκριμένα σημεία και αποδίδουν με δικά τους λόγια το νόημα που δίνουν στη μεταφορά.

Το τρίτο θέμα: παραγωγή γραπτού λόγου που απορρέει από το κείμενο.

Προτείνονται ένα θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης και ένα θέμα δημιουργικής γραφής και κάθε μαθητής/τρια επιλέγει ένα από τα δυο. [100 - 200 λέξεις 8 μονάδες]

I. αναγνωστική ανταπόκριση.....

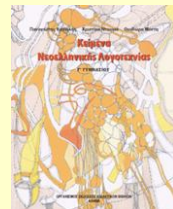
a. είτε να σχολιάζουν ιδέες, αξίες, στάσεις, πράξεις και συμπεριφορές που αναδεικνύονται στο κείμενο τεκμηριώνοντας την άποψή τους με στοιχεία του κειμένου και του εισαγωγικού σημειώματος,

b. είτε να συγκρίνουν ιδέες, αξίες, στάσεις, πράξεις και συμπεριφορές που αναδεικνύονται στο κείμενο με αντίστοιχες του σήμερα,

c. είτε να συσχετίσουν ιδέες, αξίες, στάσεις, πράξεις και συμπεριφορές που αναδεικνύονται στο κείμενο με προσωπικές εμπειρίες, βιώματα, συναισθήματα κ.τ.λ.

• Ή: II. δημιουργική γραφή

a) είτε να αναδιηγηθούν τμήμα της ιστορίας από την οπτική γωνία συγκεκριμένου ήρωα (π.χ. με μορφή ημερολογίου, επιστολής κ.τ.λ.),

b) είτε να αλλάξουν ή να συμπληρώσουν δημιουργικά το αρχικό κείμενο (π.χ. με τη δημιουργία νέας σκηνής ή διαλόγων, την εισαγωγή στοιχείων περιγραφής ή σχολίων ή οπτικών, ακουστικών και άλλων εικόνων κ.ά.),

c) είτε να διατυπώσουν σκέψεις και να εκφράσουν συναισθήματα που τους ενεργοποιεί η ανάγνωση του λογοτεχνικού κειμένου σε ένα νέο κείμενο το οποίο υιοθετεί τα χαρακτηριστικά κειμενικού είδους (ποιητικού ή πεζού) που ορίζεται από τον εκπαιδευτικό.

3^ο θέμα: παραγωγή γραπτού λόγου που απορρέει από το κείμενο.

Παραδείγματα εφαρμογής

- **Δραστηριότητα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

A. Συχνά οι έφηβοι θεωρούν ότι οι μεγαλύτεροι δεν τους καταλαβαίνουν και νιώθουν απομονωμένοι. Τα συναισθήματα που περιγράφει η Άννα νομίζετε ότι δικαιολογούνται από το γεγονός ότι βρίσκεται στην εφηβική ηλικία;

Να απαντήσετε σε 100-120 λέξεις, αφού λάβετε υπόψη και όσα αναφέρονται στο εισαγωγικό σημείωμα για τις συνθήκες ζωής της Άννας.

- **Ή**

Δραστηριότητα δημιουργικής γραφής (δεύτερη επιλογή για τους/τις μαθητές/τριες)

B. “Η μητέρα είναι τρομερά εκνευρισμένη ... αδικήσει.” Να αναδιηγηθείτε το περιστατικό σε 100 -120 λέξεις με την οπτική γωνία της μεγάλης αδερφής.

- **Ή άλλη εναλλακτική [αντί του προηγούμενου ερωτήματος]**

B. “Η μητέρα είναι τρομερά εκνευρισμένη... αδικήσει.” Να συνεχίσετε την αφήγηση της ιστορίας, κατασκευάζοντας έναν υποθετικό διάλογο 100-120 λέξεων, ανάμεσα στην Άννα και τον πατέρα της, με τον οποίο θα λύνεται η μεταξύ τους παρεξήγηση.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1^α. ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

- ▶ Η διδασκαλία του μαθήματος νοείται όχι ως **άθροισμα ενοτήτων**, αλλά ως ένα **σύνολο στόχων** για την ενίσχυση της γλωσσικής και επικοινωνιακής ικανότητας των μαθητών
- ▶ Έμφαση στην **κατανόηση και παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου**
- ▶ Έμφαση και σε δεξιότητες:
 - ✓ αναγνώριση του κειμενικού είδους
 - ✓ αναγνώριση των επικοινωνιακών συνθηκών των κειμένων (πομπός, μήνυμα, δέκτης κ.ά.)
 - ✓ **κατάκτηση της δομής** της ελληνικής γλώσσας
 - ✓ **λειτουργία** των γραμματικοσυντακτικών δομών στα κείμενα, κ.ά.
- ▶ **Ενδεικτική αναδιάταξη** της ύλης – οι θεματικές και διδακτικές ενότητες δεν ταυτίζονται
- ▶ **Συστηματική αξιοποίηση** και **σαφής διδασκαλία του τρόπου χρήσης** των βιβλίων αναφοράς (Λεξικό – Γραμματική)

Α' Γυμνασίου: Ιδιαιτερότητες

- ▶ Στη γλωσσική διδασκαλία μεθοδεύεται η εργασία **των πρώτων/ αρχικών διδακτικών ωρών** στη λογική ενός **project**
- ▶ **Ενδεικτικό θέμα** του project: «Γνωρίζομαι με τους συμμαθητές μου. Μιλώ για το παλιό και καινούργιο σχολείο μου». Ή/και Μιλώ για τις αγαπημένες μου δραστηριότητες», που επιλέγεται ως οικείο, σχετικό με τις εμπειρίες των μαθητών και κατάλληλο για παραγωγή λόγου από όλους τους μαθητές ανεξαρτήτως του πολιτισμικού τους κεφαλαίου (διδακτικό παράδειγμα μετά το τέλος των Οδηγιών)
- ▶ Κι ακόμη: προτείνεται το περιεχόμενο του σχολικού εγχειριδίου της Α' Γυμνασίου να διδαχθεί, όχι με γραμμικό τρόπο, αλλά με **αναδιάταξη ορισμένων ενοτήτων και ενσωμάτωση δεξιοτήτων και γραμματικοσυντακτικών φαινομένων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους**

Η 'διδασκτέα ύλη' της Α' Γυμνασίου από μια στοχοκεντρική οπτική

- ▶ **Θεματικοί άξονες:** Σχολείο , Φύση Υγεία και Διατροφή, Θέατρο/κινηματογράφος, Δραστηριότητες, Ο κόσμος μέσα από την οθόνη/ εικόνα, Αθλητισμός, Γνώση, Τόπος και πολιτισμός
- ▶ **Γένη λόγου – Κειμενικά Είδη:** Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία, Πολυτροπικά κείμενα
- ▶ **Δεξιότητες:** Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Παράγραφος, Περίληψη
- ▶ **Γραμματικά- συντακτικά φαινόμενα:** Προτάσεις, Ονοματική φράση – Επιθετικός προσδιορισμός, Κλίση ουσιαστικών – επιθέτων, Ρήμα, Οι πτώσεις και οι λειτουργίες τους, Οριστικό και αόριστο άρθρο, Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση, Ασύνδετο σχήμα.

Α' τάξη: ΓΡΑΠΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ από τους μαθητές 6-7 στο σχολείο, ενταγμένα σε επικοινωνιακό πλαίσιο και να ορίζεται η έκτασή τους (αριθμός λέξεων)

- Στο σπίτι: συχνές εργασίες βασισμένες στα θέματα και τις δραστηριότητες.
- Όλα τα γραμματικά-συντακτικά φαινόμενα διδάσκονται, ανεξαρτήτως των ενοτήτων που επιλέγονται από τους εκπαιδευτικούς.
- Π.χ. αν δεν επιλεγεί η 9^η ενότητα, ο παραδειγματικός άξονας θα διδαχθεί μαζί με το λεξιλόγιο όλη τη χρονιά.
- Αν δεν επιλεγεί η 10^η ενότητα, η υποτακτική και παρατακτική σύνδεση των προτάσεων θα ενταχθούν στην 8^η ενότητα.

Β΄ Γυμνασίου ... από μια στοχοκεντρική οπτική

Θεματικοί άξονες: Ταξίδια, Οικογένεια, Φιλία, Σχολείο, Εργασία, Ενημέρωση, Σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα.

Γένη Λόγου Κειμενικά είδη: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία.

Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου, Περίληψη κειμένου-Πλαγιότιτλοι, Συνοχή ευρύτερου κειμένου, Αξιολόγηση και διατύπωση επιχειρημάτων.

Γραμματικά - συντακτικά φαινόμενα: παρεπόμενα του ρήματος (διαθέσεις, φωνές, εγκλίσεις, τροπικότητες, ποιόν ενέργειας, χρόνοι, αριθμοί, πρόσωπα), ενεργητική και παθητική σύνταξη, προσωπική και απρόσωπη σύνταξη, επιρρηματικοί προσδιορισμοί, αντωνυμίες, παραθετικά επιθέτων, σύγκριση, σχηματισμός λέξεων με σύνθεση, ετυμολογικά συγγενείς λέξεις.

- **5 τουλάχιστον εκτενέστερα κείμενα να γραφτούν στην τάξη**

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ συνοπτικά, με βάση τη στοχοθεσία

Θεματικοί άξονες: Ελλάδα, Ευρώπη, Ρατσισμός, κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις. Ειρήνη – Πόλεμος, Ενεργοί πολίτες, Τέχνη, Προβληματισμοί για το μέλλον.

Γένη Λόγου: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία.

Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Περίληψη κειμένου. Ερευνητική εργασία.

Γραμματικά - συντακτικά φαινόμενα: Παρατακτική και Υποτακτική σύνδεση προτάσεων, Δευτερεύουσες ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις, Ευθύς και πλάγιος λόγος, Σχήματα λόγου, Σημεία στίξης.

- 5 εκτενέστερα κείμενα να γραφούν στην τάξη

(ΕΙΔΗ ΛΟΓΟΥ)	Περιγραφικά	Αφηγηματικά	Επιχειρηματολογία
Ταξιδιωτικός οδηγός	Ιστορικές – ρεαλιστικές αφηγήσεις (μη λογοτεχνικές)	Επίσημες επιστολές προς δημόσιους οργανισμούς και κοινωνικούς φορείς.	
Περιγραφή στον διαφημιστικό λόγο	Ειδησεογραφικές ανταποκρίσεις	Γελοιογραφία	
Περιγραφή κοινωνικού φαινομένου	Δραματοποιημένη αφήγηση	Δημοσιογραφικά κείμενα	
Περιγραφή κοινόχρηστων χώρων/δρόμων		(Άρθρο, χρονογράφημα, γελοιογραφίες)	
Περιγραφή προσώπου Περιγραφή με δημιουργικές συνθέσεις (κολλάζ) –Αφίσες Περιγραφή με πολυτροπικά κείμενα		Αφίσα – Σλόγκαν –Συνθηματικός λόγος Διάλογος, αυθόρμητος λόγος Προσχεδιασμένος προτρεπτικός (ομιλία, εισήγηση) Επιχείρημα στον διαφημιστικό λόγο	

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ (κλάδος της ΝΕΓΓ)

- Το πρώτο θέμα αναφέρεται στην **κατανόηση του κειμένου και του επικοινωνιακού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται. [έξι (06) μονάδες.]**
- Το δεύτερο θέμα αναφέρεται σε ζητήματα **δομής και γλώσσας του κειμένου [τέσσερις (04) μονάδες].**

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ (κλάδος της ΝΕΓΓ)

Με το 2^ο θέμα (4 μονάδες) ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/τριών

- α) είτε να αναγνωρίζουν τη **δομή** ολόκληρου του κειμένου ή τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης μιας παραγράφου είτε να αποδίδουν με **πλαγιότιτλους** ή με τη μορφή **διαγράμματος** τη νοηματική αλληλουχία του κειμένου είτε να εντοπίζουν τις **διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις** που βοηθούν στη συνοχή του κειμένου είτε να διακρίνουν στο κείμενο σημεία όπου υπάρχει **περιγραφή, αφήγηση, επιχειρηματολογία** ή/και
- β) είτε να εξηγούν τη συνεισφορά της **γραμματικοσυντακτικής δομής** κάποιου χωρίου στο νόημά του (π.χ. η χρήση της παθητικής σύνταξης αντί της ενεργητικής) είτε να αναγνωρίζουν τη λειτουργία των **μορφοσυντακτικών δομών** (π.χ. η επιλογή να χρησιμοποιηθεί ιστορικός ενεστώτας αντί του αορίστου κ.ά.) είτε να μετασχηματίζουν, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις επικοινωνίας, λέξεις ή φράσεις ή απόσπασμα του κειμένου ως προς την μορφολογία ή ως προς τη σύνταξη ή ως προς τη σημασιολογία/το λεξιλόγιο ή ως προς τα σημεία στίξης ή ως προς το ύφος του κειμένου.

Αξιολόγηση στη Γλωσσική διδασκαλία (κλάδο της ΝΕΓΓ)

- Το τρίτο θέμα αναφέρεται στην **παραγωγή γραπτού λόγου**.
- Ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να συντάξουν ένα κείμενο που να ανταποκρίνεται στη γλωσσική τους εμπειρία, το είδος του οποίου καθορίζεται με σαφήνεια, ενταγμένο σε επικοινωνιακό πλαίσιο, με το οποίο κρίνουν ή σχολιάζουν σημεία του κειμένου που τους έχει δοθεί ή αναπτύσσουν προσωπικές απόψεις, παίρνοντας αφορμή από το κείμενο. Με το κείμενο αυτό ελέγχονται τα εξής:

α) ο βαθμός προσαρμογής στις παραμέτρους της επικοινωνίας (πομπός, μήνυμα, δέκτης, ύφος)

β) ο βαθμός μορφολογικής επάρκειας (ορθογραφία, στίξη, ορθές γραμματικές και συντακτικές δομές)

γ) ο βαθμός δομικής επάρκειας

δ) ο βαθμός νοηματικής επάρκειας (κατά πόσον διαθέτει το κείμενο τις απαραίτητες πληροφορίες, κατάλληλη επιχειρηματολογία κ.τ.λ.)

ε) ο βαθμός τήρησης των χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους στο οποίο ανήκει.

Λέξεις 200-300, μονάδες: 10

Παράδειγμα
για 1ο
ΘΕΜΑ:
ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ
ΚΕΙΜΕΝΟΥ 6
ΜΟΝΑΔΕΣ

ΑΠΟ
ΚΡΙΤΗΡΙΟ
ΙΕΠ,
ΤΑΞΗ
Β΄ΓΥΜΝΑΣΙΟ
Υ

1. Θέμα (κατανόηση κειμένου, 6 μονάδες)

Στο κείμενο που σας έχει δοθεί, η Χατζηπαύλου παρουσιάζει στοιχεία από την ιστορία της ζωής της. Να εντοπίσετε ποιες από τις ακόλουθες πληροφορίες είναι σωστές και να παρουσιάσετε τα στοιχεία από το κείμενο που τις επιβεβαιώνουν, συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα:

Πληροφορία	Σωστό / Λάθος	Στοιχεία από το κείμενο
Η αιτία που η Χατζηπαύλου σταμάτησε το σχολείο στη Β΄ Λυκείου ήταν ότι απέκτησε τρεις γιους		
Η επιθυμία συμμετοχής στις πανελλήνιες εξετάσεις ήταν από την αρχή ο στόχος της Χατζηπαύλου		
Βασική αιτία για την απόφαση της Χατζηπαύλου να επιστρέψει στο σχολείο ήταν η επιθυμία της να δείξει τι αξίζει.		
Όπως φαίνεται στο κείμενο, η Χατζηπαύλου συνδέει τη γνώση που αποκτά στο Πανεπιστήμιο με την ελπίδα να βελτιώσει την επαγγελματική της θέση.		

2ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες) – παραδείγματα

- Να αναγνωρίσετε και να καταγράψετε τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου του κειμένου «*Κάθε φοράχαμένος*». [β' γυμνασίου- κριτήριο ΙΕΠ, διασκευή κειμένου «Ακούστε την ιστορία της» , Ευγενίας Χατζηπαύλου]
 - Ή
 - “Κάπου εκεί... Πανεπιστήμιο Αθηνών.” Στις δύο αυτές παραγράφους η Χατζηπαύλου αφηγείται την επιστροφή της στο σχολείο. Να αποδώσετε την αφήγηση σε μία σύντομη παράγραφο (80-90 λέξεις), προσθέτοντας τις αναγκαίες συνδετικές λέξεις, ώστε να είναι φανερή στον αναγνώστη η σειρά με την οποία εξελίσσεται η ιστορία.
- **Σχόλιο:** Χρειάζεται να ασκούνται οι μαθητές σε περίληψη-πύκνωση λόγου! Στο Λύκειο ζητείται!

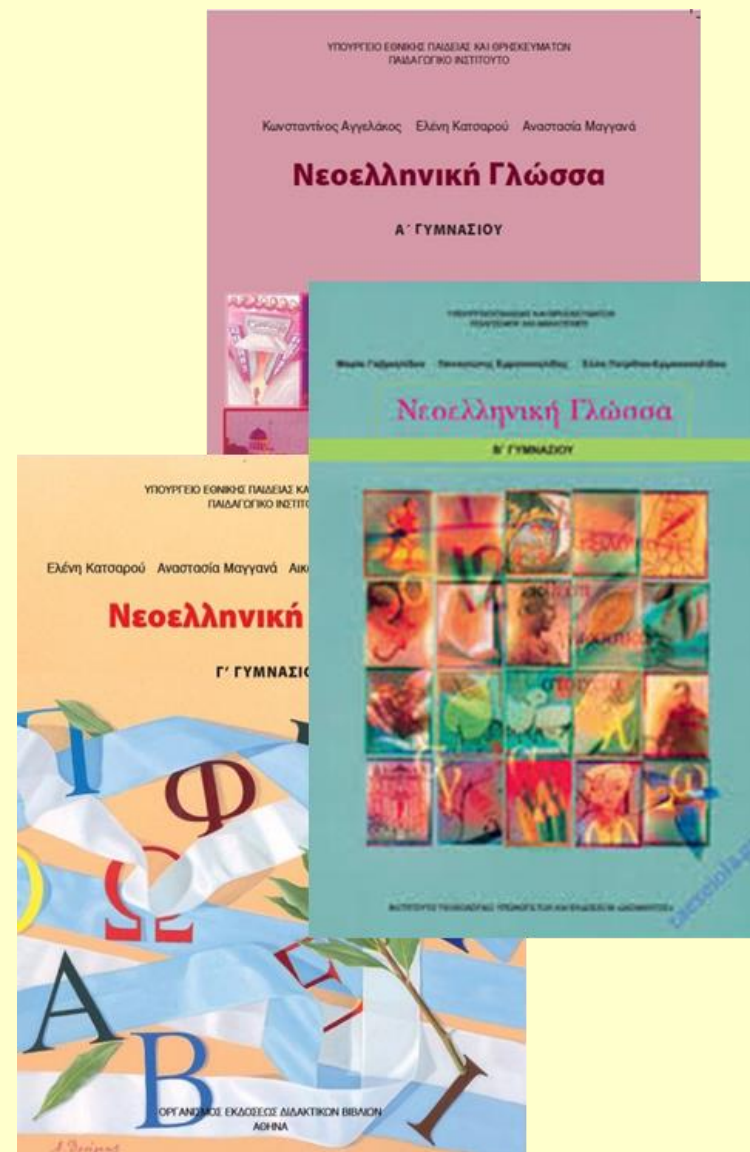

Συμπερασματικά...

Σχόλια

Παρατηρήσεις

ερωτήσεις

- *Σας ευχαριστώ!*
- *Καλή αρχή σε νέες συνεργασίες!...*

Λιάνα Καλοκύρη